

ПРО АГРОХОЛДИНГИ В УКРАЇНІ

**Мірзоева Т.В., Томашевська О.А., к.е.н,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

Останніми роками в агропромисловому комплексі України має місце чітко визначена тенденція до поширення такої форми господарювання як агрохолдинг.

Агрохолдинг – це вертикально інтегрована структура, що створюється, як правило, шляхом оренди землі потужними промисловими групами, фінансовими і сервісними структурами. Основними напрямками діяльності більшості агрохолдингів, що функціонують в Україні, є сільськогосподарське виробництво, зокрема вирощування зернових, олійних і технічних культур; експорт зернової продукції; тваринництво; переробка сільськогосподарської сировини; виробництво кінцевих продуктів харчування та їх реалізація [2].

Характерними ознаками агрохолдингів є орієнтація виробництва на експорт продукції, інтеграція виробництва з переробкою сільськогосподарської продукції, а також збільшення обсягів виробництва продукції сільського господарства за рахунок ефекту масштабу.

Площа орендованої агрохолдингами землі – від 50 до 350 тис. га орних земель. В Україні більше десяти агрохолдингів орендують 150 тис. га ріллі та більше. Абсолютним лідером є ТОВ „Українські аграрні інвестиції“, які контролюють 330 тис. га ріллі. ВАТ ММК ім. Ілліча орендує 225 тис. га ріллі; по 200 тис. га займають NSH Capital і ДП Нафком-Агро; по 180 тис. га – ВАТ „Миронівський хлібопродукт“, Агрохолдинг „Астарт-Київ“; більше 150 тис. га – ЗАТ „Райз-Максимко“ та Мрія Агрохолдинг. Нині в Україні налічується понад 50 агрохолдингів. Переважна їх більшість працює в Полтавській, Черкаській та Київській областях і всі вони займаються зерновиробництвом. Нові агробізнесові утворення контролюють майже 15 % загальної площі ріллі країни [1].

На відміну від дрібних і середніх операторів ринку сільськогосподарської продукції, агрохолдинги мають потужну матеріально-технічну базу. Найбільш активною її частиною є машино-тракторний парк. Обсяги земельних угідь дозволяють агрохолдингам використовувати потужні сільськогосподарські машини. Крім того, завдяки фінансовим можливостям, парк техніки в

цих структурах укомплектований новітнім обладнанням від світових виробників, що дозволяє використовувати машини цілодобово.

Нині українські агрохолдинги поряд із нарощуванням земельних банків, збільшують потужності зі збереження зерна – будують та вводять в дію крупні потужні елеватори.

До переваг агрохолдингів можна віднести:

— застосування новітніх технологій у сільськогосподарському виробництві;

— наявність потужної матеріально-технічної бази;

— використання сучасних логістичних підходів;

— контроль якості та продажу кінцевого продукту;

— інтеграція сільськогосподарського та переробного виробництва, що сприяє підвищенню ефективності виробництва;

— нижча собівартість продукції, порівняно з дрібними й середніми сільськогосподарськими товаровиробниками.

Недоліками агрохолдингів на нашу думку є:

— надконцентрація земельних ресурсів в одних руках, як наслідок – розвиток монополізму на ринку оренди землі та монополізація ринку сільськогосподарської продукції;

— зменшення потреби в трудових ресурсах внаслідок застосування новітніх технологій та потужної високопродуктивної техніки, як наслідок – зростання рівня безробіття серед сільського населення;

— реєстрація головної компанії агрохолдингів у великих містах, як наслідок – до місцевих бюджетів не надходять податкові та інші платежі, що могли б бути використані для розвитку соціальної й комунальної інфраструктури сільських територій;

— переважне виробництво монокультур (зернові, цукровий буряк, соняшник, ріпак, соя), яке не супроводжується внесенням органічних добрив (тваринництво розвивається значно меншою мірою) та здійснення високоінтенсивного сільськогосподарського виробництва, як наслідок – стрімко погіршується стан сільськогосподарських угідь.

Експерти прогнозують подальшу концентрацію земель і капіталу у руках великих агрохолдингів. Водночас вони констатують, що найбільш економічно ефективним в умовах України є середній розмір агропідприємства. Це 10-12 гектарів землі, або ж 500 і більше голів великої рогатої худоби. Орієнтиром може слугувати сільське господарство Західної Європи, засноване на малому та середньому фермерстві – до 80 гектарів. Концентрація земельних угідь характерна для пострадянських країн зі значними земельними ресурсами і недостатнім рівнем розвитку ринкової економіки, зокрема Росії,

Казахстану, України.

Для забезпечення збалансованого розвитку сільського господарства і сільських територій та запобігання монополізації ринку сільськогосподарської продукції необхідною є цілеспрямована регуляторна державна політика, направлена на:

— створення рівних економічних умов для розвитку аграрних підприємств різних організаційно-правових форм;

— запровадження механізму, який би забезпечував сплату податків підприємцями не за місцем реєстрації їх головної компанії, а за місцем діяльності їх аграрних підрозділів (в сільській місцевості);

— розробку цільових програм державної підтримки малого й середнього бізнесу на селі;

— регулювання впливу діяльності агро холдингів на стан навколишнього природного середовища, зокрема ґрунтів.

Література.

1. Дем'яненко С.І. Агрохолдинги в Україні: добре чи погано? Німецько-український аграрний діалог / С.І. Дем'яненко. – К.: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2008. – 20 с.

2. Красільнікова Т.М. Аналіз діяльності великих приватних агро формувань в Україні / Т.М. Красільнікова. – [http: www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua).

ОРЕНДНІ ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

***Накісько О.В., ст. викладач, Руденко С.В., асистент,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка***

У сучасних умовах реалізації земельних відносин в сільському господарстві України, коли основу отримання можливостей використання земельних угідь у аграрному виробництві становлять орендні відносини, актуалізуються питання розвитку та удосконалення нормативно-правового, економічного та організаційного забезпечення оренди земель сільськогосподарського призначення, адже від їхньої гармонійності та раціональності безпосередньо залежить економічна ефективність сільськогосподарського виробництва, фінансове становище товаровиробників (орендарів), доходи власників земельних паїв та надходження до бюджету.